

Vård, skötsel och restaurering av sötvattensmiljöer

Triple lakes slutseminarium 190514

Erik Årnfelt

Fredrik Nordwall

Helhetsperspektiv med Grön infrastruktur (GI) och regionala handlingsplaner för GI

ett verktyg för att uppnå positiva ekologiska, ekonomiska och sociala effekter genom naturliga/halvnaturliga lösningar inom fungerande ekosystem.

Grön infrastruktur bygger på principen att skyddet, bibehållandet och återskapandet av naturen och naturliga processer, och den betydande nytta naturen ger samhället, medvetet ska integreras i fysisk planering samt lokal och regional utveckling.

Faunapassage i form av ett inlöp, vid Hemsjö kraftstation i Mörrumsån.
Foto: Arne Johlander (fd.Fiskeriverket)

Bred syn på GI i akvatiska miljöer

GI-arbetet i akvatiska miljöer handlar om optimering* av förvaltning, t.ex. bevarande, restaurering (plan- och miljöprocessen) med fokus på akvatiska landskap** genom naturliga/halvnaturliga lösningar med syfte att:

- stärka och utveckla natur- och kulturvärden, friluftsvärden, naturresurser som fisk och skaldjur samt vattenresursen,
- bidra till klimatanpassning, dels genom reducering av översvämningsrisker med hjälp av naturliga och halvnaturliga lösningar, dels genom upprätthållande av ekosystemens funktioner i ett förändrat klimat,

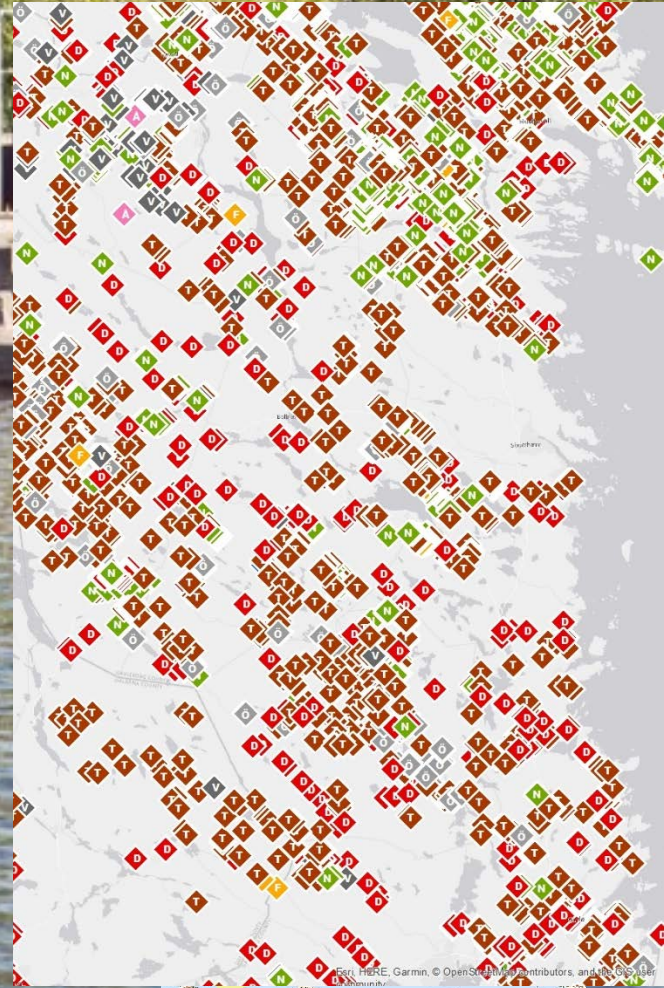
* Avser främjande, förbättring, att rätt insatser görs på rätt plats i landskapet.

** Inkluderar havsbotten. Landskap kan t.ex. avse avrinningsområden, kusttyper och havsbassänger.
Gröna städer (BoV)

Bred syn på GI i akvatiska miljöer

- stärka centrala insatser för att nå miljömålen, **det landskapsinriktade arbetet i naturvården** och **den geografiska dimensionen i plan-och miljöprocessen**,
- stärka insatsarbetet i övergångszoner genom att tydliggöra gränsöverskridande samarbeten för land och vatten
- stärka arbetet med samlad analys och uppföljning/utvärdering av tillstånd, trender och förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, inklusive några centrala och övergripande mått.

GI inget nytt i sötvatten
Vandringsvägar, konnektivitet
och vattensystem har alltid
varit i fokus (uråldriga regler
för fiskådra t.ex.).

Pendeln har svängt - småskalig vattenkraft

1918 års vattenlag

Arbetare vid kraftverksbygget i Gullspång, fotograf Axel Lundbäck.

Vattenmiljö och vattenkraft

Utrivning av Hertings kraftverk i Åtran, fotograf Ingemar Alenäs

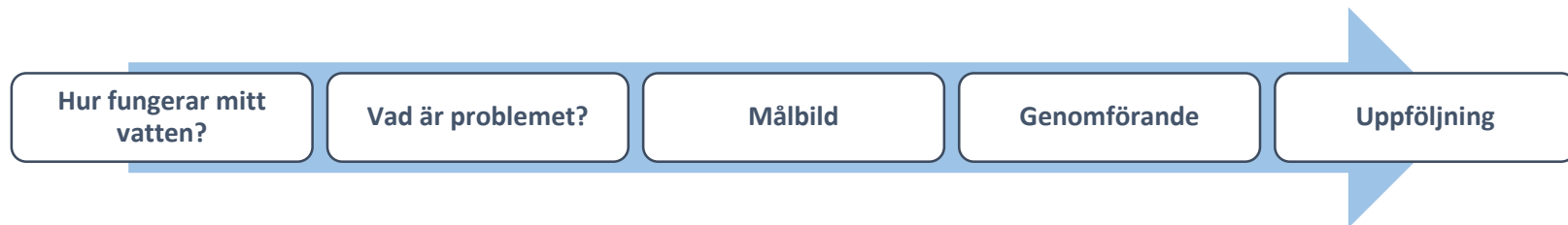
- En lång och komplicerad process
 - tekniskt komplexa, påverkar och engagerar många människor/sakägare och kan i vissa fall vara kostsamma
 - Förankring och juridiska processer gör det svårt att tidsplanera
 - Det behövs därför långsiktiga planer vilka kan delas upp i flera steg
 - ”Låt inte det bästa bli det godas fiende”

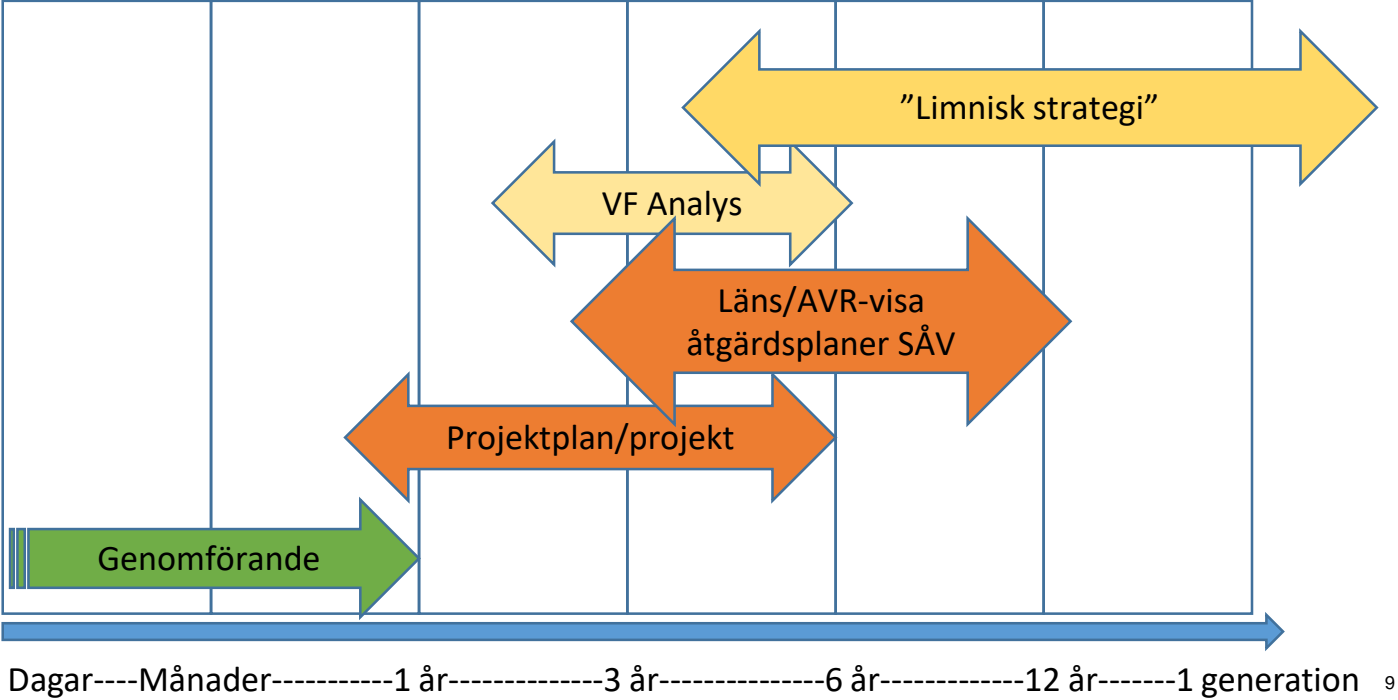
Vattenrestaurering

Kräver särskild hänsyn vid planering och genomförande

- Långsiktighet
- Flexibilitet

Olika planeringshorisonter

Tre ben i HaV:s åtgärdsarbete

- Vad & Varför – prioriteringar (Värdefulla vatten, N2000, laxförande vattendrag)
- Juridik och regler - prövningar och praxis
- Hur? - finansiering
 - Metoder - BMT
 - Administration

Vad och Varför

- Då vattenrestaurering är en långsiktig verksamhet behövs ett strategiskt långsiktigt tänk
 - Ska fånga upp behovsanalyserna i natur-, fisk-, vatten- och havsförvaltningen
 - Ett prioriteringsunderlag för fortsatt regional planering
-

Juridik och regler

- NAP – remiss 6 maj
- Ändringar i miljöbalken sedan 1/1 2019
- Gränsdragning åtgärder/tillsyn
- Vad kan/ska vi finansiera med statliga medel?

- Utredningar pågår.

Hur

- Handböcker, manualer (Erik D och Kjell L, SLU)
- Administration
 - Se över finansieringslösningar inom 1:11
 - En avvägning mellan långsiktighet och flexibilitet.
 - Bättre uppföljning och funktionskontroll
 - Rapportering via ÅiV ska förenklas

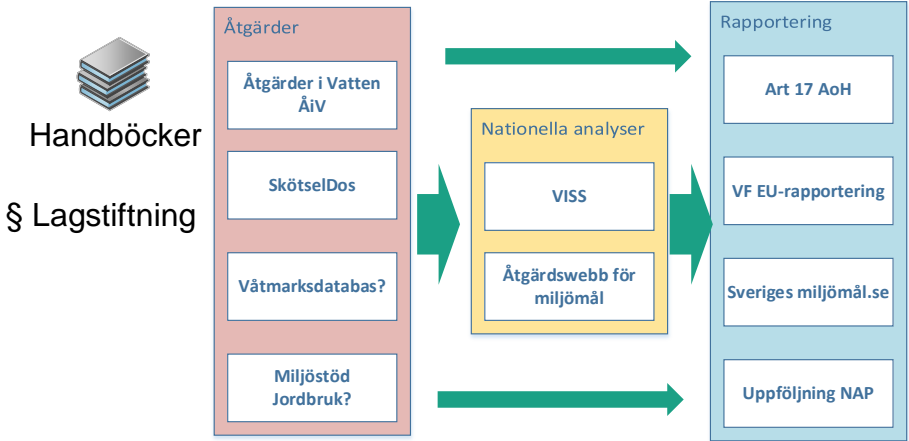
Åtgärder

- Åtgärder är ett stort begrepp
- Behöver betyda samma sak på olika ställen – inte alltid så i dagsläget
- Gruppering i kedjemodell
- Samordning pågår

Åtgärder

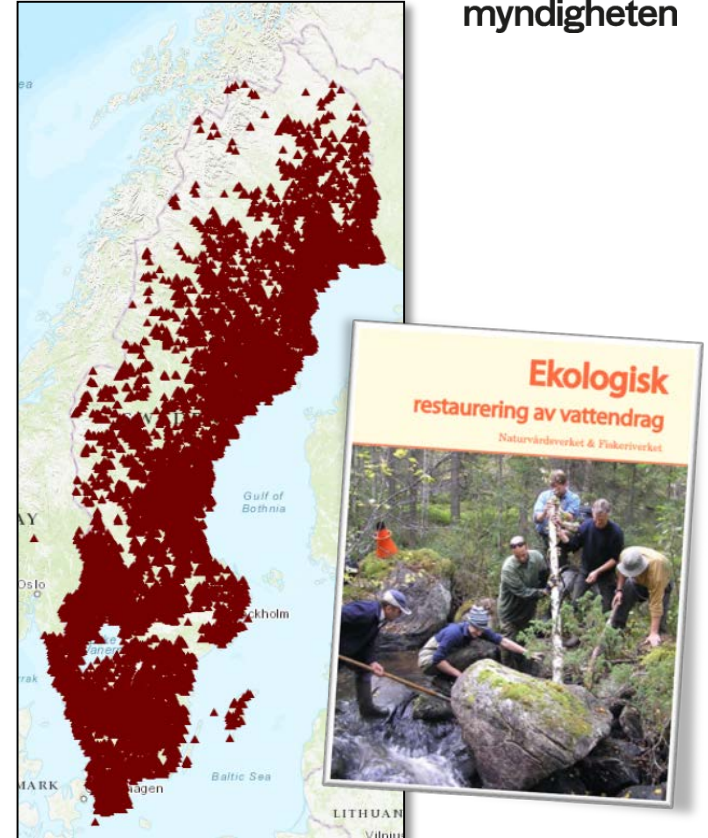
- Åtgärdsarbete i många sammanhang (samma åtgärd - fiskevård, naturvård, lova, kalkning?)
- Behöver betyda samma sak på olika ställen
- Gruppering i hierarkisk modell
- Samordning pågår (så långt möjligt)

Behovet, varför ny handbok för restaurering?

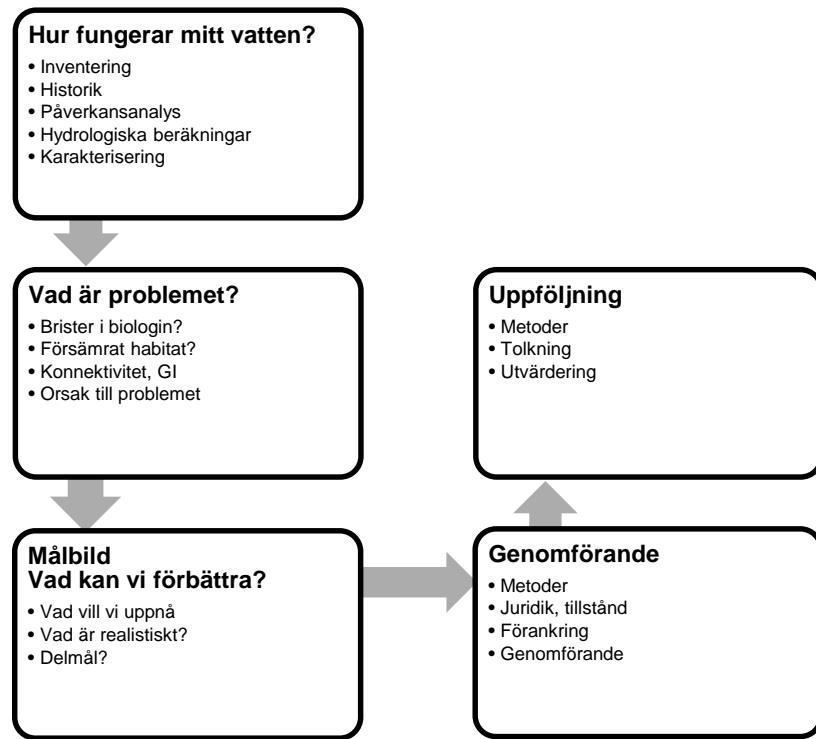
- Historisk svängning från exploatering till restaurering/återställning (VF)
- Restaureringsbehoven är stora
- Satsningar på restaurering (t.ex. Ny LONA/LOVA-förordning, LIFE)
- Befintlig handbok har nu mer än 10 år på nacken

Havs
och Vatten
myndigheten

Ny handbok för restaurering av vatten

- Ska ersätta 2008 års manual
- Hela kedjan från kunskap till uppföljning
- Fler miljöer än vattendrag
- Hydromorfologiska vattentyper

Behov

- Fakta och information ska vara lätta att hitta
 - Enkelt att uppdatera
 - Enkelt att bygga ut allt eftersom ny kunskap tillkommer
 - Återanvändning av fakta inom olika habitat/miljöer
 - Tydlig avsändare, ansvarig för informationen
 - Målgrupp bred, såväl län, företag som föreningar och privata aktörer
-

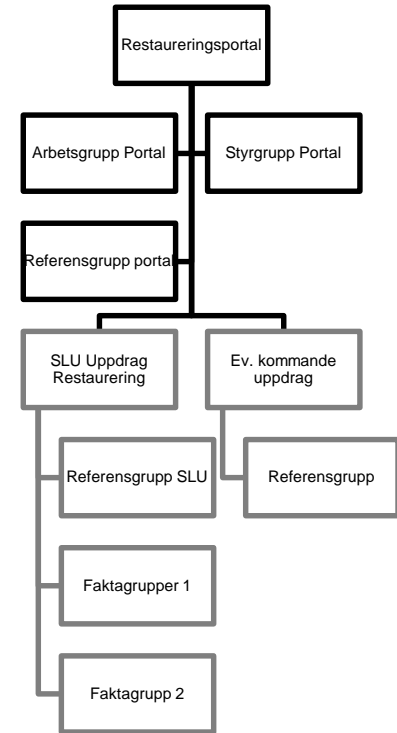
Grundläggande utgångspunkter

En gemensam plattform för HaV, NV, SkS och SJV? Där information om vård, skötsel och restaurering samlas.

- BÖR gå att användas fristående eller inlagd på respektive webb.
 - Kortare artikelsidor och information via trädstruktur, länkar, taggar, samlingssidor och ett kraftfullt sökmöjlighet. Ansvarig författare och redaktörer.
 - Artiklar länkar vidare till rapporter mm vid behov.
 - Inspiration från: <https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/>
 - Principer för öppna data, miljödatastrategin, digitalisering
-

Projektupplägg - restaureringsportal

- Tidsplan 2019-2021
- Två delar
- Portal- struktur, omfattning och samverkan-
HaV
- Faktainnehåll –SLU Aqua m.fl
- Plattform för goda exempel, ide-bank
- Ska samla nuvarande och framtida
erfarenheter

Exempel prioriterad åtgärd - Omlöp
Hedefors kv Säveån